

סמינר חורף אוכל.נפש

קממבר של גוים

תלמודים, גאונים, תוספות

ד"ר עמית גבריהו

א. משנה ע"ז ב, ד-ה

המורייס והגבינה ותיניקי שלגוים. אסורין. ואיסורן איסור הנייה. דב' ר' מאיר. וחכמ' אומ'. אין איסורן איסור הנייה.

אמ' ר' יהודה. שאל <ר' ישמע' את> ר' יהושע שהיו מהלכים בדרך. מפני מה אסרו גבינת גוים. אמ' לו. מפני שמעמידין אתה בקיבת הנבילה. אמ' לו. והלא קיבת העולה חמורה מקיבת הנבילה. <ואמרו. כהן שדעתו יפה שורפה חיה. ולא הודו לו חכמ' אלא אמרו. לא נהנין ולא מועלין.>

ב. תוספתא ע"ז ד, יא

פת שאפה גוי שלא במעמד ישר' <וגבינה שהעמידה גוי שלא במעמד ישר'> אסורה פת שאפאה ישר' אף על פי שהגוי לשה וגבינה שהעמידה ישר' אף על פי שהגוי עובדה הרי זו מותרת ישר' יושב בסוף עדרו והגוי חולב ומביא לו ואינו חושש.

ג. משנה חולין ח, ה

קיבת הנוכרי ושלנבילה הרי זו אסורה. המעמיד בעורה שלקיבה. אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה. כשירה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה. וטריפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת מפני שהוא כנוס במעיה.

ד. תוספתא חולין ח, יב

קיבת נכרי ושל נבילה הרי זו אסורה. חזרו לומר. מעמידין בקיבת נכרי ובקיבת נבילה ואין חוששין.

ה. ירושלמי שבת פרק א הלכה ד

תני. שמונה-עשר דבר גזרו ובשמונה-עשרה רבו ובשמונה-עשרה נחלקו. ואילו הן שגזרו. על פיתן שלגוים ועל גבינתן ועל שמן ועל בנותיהן ועל שכבת זרען ועל מימי רגליהן ועל הילכות בעל קרי ועל הילכות ארץ העמים.

[...]

גבינתן. אמ' <דף ג, עמ' ד> ר' ירמיה. חלב הגוי למה הוא אסור. משום תערובת בהמה טמאה. ותני כן. עומד הוא יש' בעדר והגוי חולב ומביא לו ואינו חושש.

ר' בא בשם רב יהודה. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי. חלב הגוי למה הוא אסור. משום גילוי. ויעמיד. אמ' ר' שמואל בר רב יצחק. מפני אירס הנתון בין הנקבים. ותני כן. שלשה אירסין הן. אחד צף ואחד שוקע ואחד עשוי כשבכה ועומד מלמעלה.

הל' ז'. "אמ' ר' יהודה. שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע" כול'. ר' יעקב בר אחא ר' שמעון בר בא בשם ר' יהושע בן לוי. מפני עגלים ששם נשחטין לשם ע'ז. שמע ר' יוחנן ומר. יפה לימדנו ר'. שכן השוחט בהמה לע'ז אפי' פירשה אסור.
ר' יוחנן בעי. מצא בה טבעת. אמ' ר' יוסי. טבעת בעינה היא. פירשה גופה היא.
ר' חייה בר בא בשם ר' יוחנן. בראשונה היו אומ'. אין מעמידין לא בקיבת הנבילה ולא בקיבת הגוי.
חזרו לומ'. מעמידין בקיבת הנבילה ואין מעמידין בקיבת הגוי.
ר' בא בר זבדא ר' שמואל בר רב יצחק בעי. זו להוציא מדברי ר' ליעזר. שר' ליעזר או'. שמחשבת נכרי לע'ז. אתא ר' אסי בשם ר' יוחנן. בראשונה היו אומ'. <אין 10> מעמידין <לא 10> בקיבת הנבילה ולא בקיבת הגוי. חזרו לומ'. מעמידין בין בקיבת נבילה בין בקיבת הגוי.
לישן מתנית' מסייעא לר' חייה בר בא. קיבת הנכרי ושלנבילה אסור' כמשנה הראשונה. טריפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת כמשנה האחרונה. כשירה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה כמשנה האחרונה!
ואפי' דיסברון בית שמי בבית הלל במשנה הראשונה היו ביצה גידולי (ג)ופה. קיבה ממקום אחר באת. ואתייא כיי דמר ר' יוסי ביר' בון בשם ר' יוחנן. **מעשה בבנו שלר' יהודה בן שמוע שבקעו להן זאיבים יותר משלש מאות צאן. ובא מעשה לפני חכמ' והתירו קיבותיהן.** אמרו. ביצה גידולי גופה. קיבה ממקום אחר באת לו.

ז. בבלי עבודה זרה לה, ע"א-ע"ב

מתני'. "אמ' ר' יהודה. שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע" וכו'. אמ' רב אחדבוי בר אבין אמ' רב. המקדש את האשה בפרש של שור הנסקל מקודשת. בפרש עגלי ע'ז אינה מקודשת.
איבעיתמא קרא. איבעית' סברא. איבעית' סברא. גבי ע'ז ניחא ליה בניפחיה דשביח. גבי שור הנסקל לא ניח' ליה בניפחיה. איבעיתמא קרא. הכא כתי' "לא ידבק בידך מאומה מן החרם". וכת' התם "ולא יאכל את בשרו". בשרו אסור. פרשו מותר.
אמ' רבא. תרויהו תננהו. מדקאמ' ליה. "מפני שמעמידין אותה בקיבת נבלה". וקא מהדר ליה. "והלא קיבת עול' חמורה מקיבת נבלה. ואמרו. כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה. ולא הודו לו". <דף לה, עמ' א> מכלל דכל איסורי הנאה בשאר איסורין פרשיהו מותר. ומדקאמ' ליה. "מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי ע'ז". וקא מהדר ליה. "אם כן למה לא אסורה בהנאה". מכלל דאיסור' הנא' דע'ז אסור פירשא דידהו. ש'מ.
"אמ' לו. אם כן למה <לא> אסורה בהנאה". משו' דליתה לאיסורה בעיניה. דהא מורייס לרבנן דלא אסרי בהנאה לאו משום דליתה לאיסורא בעיניה. הכא נמי ליתה לאיסור' בעיניה. אמרי. שאני הכא. דכיון דאוקומי מוקים חשיב איסוריה. וכמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה דמי.
"והשיאו לדבר אח'". מאי "כי טובים דודיק מיינ'". כי אתא רב דימי אמ'. אמרה כנסת ישראל לפני הקב'ה. רבונו של עולם. ערבים עלי דברי דודים יותר מיינה של תורה.
ר' שמואל בן פזי ואיתימא ר' שמואל בר רב יצחק אמ'. מרישיה דקרא קאמ' ליה. "שקני מנשיקות פיהו". אמ' לו. () ישמעאל אחי. חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב. מאי טעמ'. אמ' עולא ואיתימא רב שמן בר אבא. גזירה חדשה היא ואין מפקפקין בה.
מאי גזירת'. אמ' ר' שמעון בן פזי אמ' ר' יהושע בן לוי. משום ניקור. ונימא ליה. משום ניקור. כדעול'. דאמ' עולא. כי גזרי גזירה במערבא לא מגלו לה לטעמא עד תריסר ירחי שת'. דלמא איבא דלא סבירא ליה ואתי לזלזולי בה. מגדף בה ר' אבהו. אלא מעתה יבשה תשתרי. דאמ' ר' חנינה. יבש מותר שאין מניחין אותו לייבש. ישן מותר שאין מניחין אותו לישן. אלא אמ' ר' ירמיה. לפי שאי אפשר לה בלא צחצו' חלב.
ושמואל אמ'. מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה. ומי אמ' שמואל הכי. והתנן. "קיבת נכרי ושל נבלה הרי זו אסורה" <משנה. חולין ח,ה>. והוינן בה. אטו קיבת נכרי לאו נבלה היא. ואמ' שמואל. חדא קתני. קיבת שחיטת נכרי נבלה. לא קשיא. <דף לה, עמ' ב> כאן קודם חזרה. כאן לאחר חזרה.
רב מלכיה אמ' רב אדא בר אהבה. מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר. רב חסדא אמ'. מפני שמעמידין אותה בחומץ.

רב נחמן בר יצחק אמר. מפני שמעמידין אותה בשרף ערלה. כמאן. כי האי תנא. דתניא. "ר' אליעזר אומר. המעמיד בשרף הערלה אסור". אפי' תימא ר' יהושע. עד כאן לא פלי' ר' יהושע עליה דר' אליעזר אלא בקיטפא דגואזא. אבל בקיטפא דפירי מודו ליה. דתנן. "אמ' ר' יהושע. שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף {הערלה}: <עליון 01> בשרף העיקרי מותר. ובשרף הפגין אסור מפני שהוא פרי" <משנה. ערלה א, ז>.

לרב חסדא ולרב נחמן בר יצחק תיתסר בהנאה. קשיא.

ח. בבלי חולין קטז ע"א-ע"ב

מתני'. "קיבת הנכרי ושל נביל" כו'. <דף קטז, עמ' ב> אטו קיבת הנכרי לאו נביל' היא. א' רב הונא. בלוקח גדי מן ה(ם.) [גוי] עסיקי'. חיישינ' שמא יינק + <מן 02> הטרפה.

מתיב רב עמרם. לוקח בצים של גוים מכל מקום ואין חוששי' לא משום נבילות ולא משום טרפות. אלא אימ'. חיישי' שמא יינק מן הטמאה.

אמאי לטרפ' לא חיישי' לטמאה חיישי'. טרפ' לא שכיחא טמאה שכיחא. אי שכיחא אפי' גבן דידן נמי ליחוש. אגן דבדילינן מיניה וכו' חזינן להו מפרשינן ניהליה לא גזרו בהו רבנ'. אינהו דלא בדילי מיניה וכו' חזו להו לא מפרשי גזרו בהו רבנן.

ושמו' א'. חדא קתני. קיבת שחיט' נכרי נביל'. ומי א' שמו' הכי. והא' שמו'. מפני מה אמרו. [גבינת] גוים אסורה. מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של נביל'. הא קיבה גופא שריא. לא קשיא. כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה.

דתנן. שאל ר' () ישמעאל את ר' יהושע. מפני מה אסרו גבינת הגוים. מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה. אמרו לו. והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה. ואמרו. כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה. וחזר ר' יהושע וא' לו. מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה.

מתני'. "כשירה שינקה מן הטרפה קיבת' אסור" וכו'. והא קתני רישא. "קיבת הנכרי ושל נבילה הרי זו אסור". א' רב! אשי! רישא נראה כאוכל נבילה. סיפא שחוטה היא.

א' רב! אשי! לא כל שכן הוא. ומה נבילה דמאיסה דאי שרית ליה קיבת' לא אתי למיכל מיניה אמרת אסורה. שחוטה טרפ' דאי שרית ליה אתי למיכל מינה לא כל שכן.

אלא א' ר' יצחק א'ר. לא קשיא. כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה. ומשנה לא זזה ממקומה.

א'ר חייא בר אבא א'ר יוחנ'. מעמידין בקיבת נביל' ואין מעמידין בקיב' שחיט' נכרי. א' לפניו ר' שמעו' בר אבא. כמאן. כר' אליעזר. דא'. סתם מחשבת נכרי לעבו' זר'. אלא כמאן.

כי אתא ר' שמו' בר יצחק א'. מעמידין בין בקיבת נביל' ובין בקיב' שחיט' נכרי. ושלא לחוש לדברי ר' אליעזר.

והילכת'. אין מעמידין בעור קיבת נבילה אלא בקיבת עצמה ובקיבת שחיט' נכרי ובכשירה שינקה מן הכשירה. מאי טעמ'. דחלב המכונס בעור קיבה פירשא בעלמ' הוא.

א'ר יבא משום ר' יוחנן. בראשונה היו או'. אין מעמידין לא בקיבת נכרי לא בקיבת נביל'. חזרו לומר. מעמידין בזה ובזה. ומעשה יהודה בן שמוע שבקעו להם וגו'. זה מעשה ירושלמי.

ט. פירקוי בן באבוי

ובשביל בישולי גוים ופת שלגוים.

שכך שנו חכמ'. "אילו דברין שלגוים אסורין ו[אין] איסורן איסור הנאה. חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו. ופת שמן ושלקות"

חלב וגבינה בין יבישה בין (לע) לחה לעולם אסורין אלא אם כן יושב ישראל ומשמר כשהוא חולב את הגבינה. ואם יעלים ישראל עינו ממנו אסור.

י. ספר החילוקים

אנשי מזרח מתירי' חמאה של גוים.	בני בבל מתירין את השומן שלאמות העולם. אומרין שאינו מקבל טמאה.
ובני א' אוסרי' אותו	<ובני ארץ> ישראל אוסרין אותו משום שלשה דברין.
מפני חלב שחלבו גוי.	משום חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו. ומשום
וספק חלב טמא.	ת[ב]שילי גוים. ומשום חלב שמערבין אותו.
(כ"י לונדון מונטיפיורי 130)	(כ"י סט' פטרבורג 1989 Yevr-Arab I).

יא. ר"ח ע"ז לה ע"א

אע"פ שנגזר גזירה על גבינת הגוים, אי לאו קאי ביה זיהרא בי אטפי היה היבש מותר.
יב. Nicole Crossley-Hollins, *Living and Dining in Medieval Paris*, Cardiff 1996

of special interest... is to know which cheeses were preserved by fermentation and which were not. Fresh cheeses were unfermented and were produced by the spontaneous coagulation of milk. They were of a loose texture. This was the type used by the author...under the name of *fromage Nouveau*...the author [also] uses *fromage Moyen*: this is a fermented cheese (probably Brie). The curdling agent used was most likely a vegetable one (thistle was commonly used)...*fromage De presse* is grated on the dish before being baked. This is certainly a hard cheese: Rocamadour, Roquefort, some Auvergne cheeses or a tête-de-Moine from Bresse (133-134).

יג. תוספות לע"ז לה ע"א

וגם בהרבה מקומות יש שאוכלים [גבינות הגוים] מפני שמעמידים אותם בפרחים, וגם גאוני נרבונא התירו אותם במקומן מטעם שמעמידין אותם בפרחים.
יד. מאירי לע"ז לה ע"א

גאוני נרבונה סמכו במלכותם לאכול גבנת הגוים מפני שרובם מעמידים בפרחים וספק סופרים להקל.

טו. רמב"ם מאכלות אסורים פ"ג הי"ג

ומפני זה יתן הדין שכל חלב הנמצא ביד עכו"ם אסור שמא ערב בו חלב בהמה טמאה. וגבינת העכו"ם מותרת שאין חלב בהמה טמאה מתגבן. אבל בימי חכמי משנה גזרו על גבינת העכו"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של שחיטתן שהיא נבלה. ואם תאמר והלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאד בחלב שעמד בו ולמה לא יבטל במיעוטו. מפני שהוא המעמיד הגבינה. והואיל ודבר האסור הוא שהעמיד הרי הכל אסור כמו שיתבאר.

טז. השגת הראב"ד על הרמב"ם, מאכלות אסורים פ"ג הי"ג

מה שהורו הגאונים בגבינה שהעמידה בעשבים והם נכרים מן הדין היא אסורה ולא מגזרה.

יז. רש"י חולין קטז ע"ב

הרי זו אסורה. וחלב הנמצא קרוש בעור הקבה שמולחין אותה בעורה בין שנותנין עמו חלב אחר ובין שמולחין אותה עמה נראה בעיני איסור גמור כבשר בחלב ממש לאסור הגבינה איסור גמור ואין בידי כח להתיר.

ויש מתירין אותו ומביאין ראייה מדגים שעלו בקערה שפסקנו (לעיל דף קיא): שמוטר לאוכלן בכותח משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם שחלב הקבה לא נאסר אלא משום נתינת טעם וכי הדר יהיב טעמא בגבינה הוה ליה נותן טעם בר נותן טעם.

ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב מהאי טעמא דדגים שעלו בקערה אע"פ שבלעו את טעמה עדיין היתר גמור הן לאוכלן וכשבא לאוכלן בכותח למה אתה אוסר עליו מפני טעם בשר שלה ההוא טעם בשר לאו טעם הוא שהרי לא בא מן הממש אלא מנ"ט אחר אבל חלב הנמלח בבשר משנתנו טעם זה בזה נעשו שניהם איסור כדקיימא לן (לעיל דף קח). חתיכה עצמה נעשית נבלה וכל טעם היוצא עוד מן החלב בין טעם חלב שבו בין טעם בשר שבו הכל אסור לפי שכולה נבלה וכשמתערב חלב זה עם חלב הגבינות הוה ליה מין במינו חלב נבלה בחלב היתר וכבר פסקנו חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן ולא אמרינן נותן טעם בר נותן טעם הוא מפני שאף טעם חלב שבו שהיה מתחלה נעשה כולו נבלה וכן הלכה כרב וגם פסקנו בפסחים (דף כט:): הלכה דמין במינו בכל שהוא.

ואני הייתי נוהג היתר עד הנה ובלבד שלא יתנו בה חלב אחר וטועה הייתי בכך שהייתי סבור **כדאמרינן בע"ז** (דף כט:): גבי קבת עולה כהן שדעתו יפה שורפה חיה שמע מינה פירשא בעלמא היא

ולא מיתסרא ולא היא חלב גמור הוא **מדתנא במתניתין** כשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה שמע מינה חלב הוא ותניא נמי קבה שבשלה בחלבה אסורה.

וקבת עולה דשריא משום דלאו גופה היא אלא שינקתו מאמו והוה ליה כנוס במעיה כנתון בקערה ומותר כדתניא טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת מפני שכנוס במעיה ודמייתי ראייה במסכת ע"ז מינה דאיסורי הנאה שרי פירשייהו וגבי עגלי עבודת כוכבים דאסור פירשייהו מדקתני קבת עגלי עבודת כוכבים אסירא לאו משום דקבה פירשא חשיב לה לענין עיכול דתיהוי כפירשא למפקע שם חלב מינה אלא הכי מייתי ראייה מינה מדאסור קבת עבודת כוכבים ש"מ פירשא אסור דהא קבתה נמי לאו גופה היא ומיתסר משום דניחא ליה בנפח כשהבמה נראת שמנה ויפה לעבודה זרה וה"ה לשאר הפרש ומדשרי לה גבי עולה ש"מ לא מיתסר אלא גופה אבל פירשא שרי כי האי גוונא דאין קדושה חלה אלא על הראוי ממנה למזבח מידי דהוי אעור של עולה שהוא מתחלק לכהנים בן מצאתי בנימוקי רבינו שלמה ברבי מאיר:

יח. הגהות רשב"ם על הרי"ף (ש"י פרידמן, קבץ על יד יח)

כב. רי"ף חולין פ"ה, ס"י תתפח / לחולין קמז ע"ב

[כ"ס 692]

והלכת' ¹ אין מעמיד' בעור קיבת נבלה, אבל בקיבת נבלה ובקיבת שחוטת נכרי ובקיבת כשרה שינקה מן הטרפה מעמידין, וכל שכן בקיבת טרפה שינקה מן הכשרה, מאי טעמ' דחלב המכונס בעור קיבה פירשא בעלמ' הוא.

[כי"מ 185 א ; כ"א]

ואני שמואל מוסיף שאפי' בעור קיבת כשיר' אין מעמידין ² משו' בשר בחלב ³. אבל מעמידין בכל קיבות שבעולם בין נביל' בין טריפה, בין טריפה ⁴ שינקה מן הכשירה, דהא כולהו קיבות פירש' בעלמ' ⁵ חשיב להו ושרו ⁶ ומשום הכי קיבת עולה מותרת וכ"ש קיבת נבילה וטריפה, חוץ עגלי ⁷ ע"ז דאסיר כדמפר' טעמ' במס' ע"ז ⁸ דאע"ג דפירשא בעלמא אסיר' משו' דניחא ליה בניפחא. וקיבה שנמלחה בתוך עורה אסורה משום בשר בחלב ⁹.

יט. תוספות ע"ז לה ע"א, ד"ה חדא

ואור"ת כי עכשיו לא מצינו טעם פשוט לאיסור בגבינת העובד כוכבים דהא טעם האיסור הוה משום ניקור כריב"ל דקי"ל הלכה כריב"ל אף לגבי ר' יוחנן וכ"ש לגבי שמואל דהא (עירובין מז:): שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכן פסק ר"ח וכן בסדר תנאים ואמוראים פסק הלכה כריב"ל בכ"מ וגם דברי רב אדא בר אהבה אינם כלום כיון שאינו אותו רב אדא בר אהבה שהיה תלמידו של רבא שהיה בתראה שהרי הוזכרו דבריו קודם דברי רב חסדא ורב נחמן (ט) בר יצחק שהיו קדמונים יותר מרבא וגם דברי רב חסדא ורב נחמן בר יצחק עמדו בקושיא וליכא למיחש נמי משום עירוב חלב טמא כדפרי' לעיל (גבי) שלא (עמד) כפרש"י שהרי אין העובדי כוכבים שוטים לערב בו חלב טמא מאחר שאינו עומד אלא ודאי אין הטעם אלא משום ניקור ואנו שאין נחשים מצוין בינינו אין לחוש משום גלוי ואין לומר דדבר שבמנין הוא וצריך מנין אחר להתירו כי ודאי הוא כשאסרו תחלה לא אסרו אלא במקום שהנחשים מצוין כמו שאפרש לקמן גבי יין נסך (דף נז: ד"ה לאפוקי) וגם בהרבה מקומות יש שאוכלים אותם מפני שמעמידין אותם בפרחים וגם גאוני נרבונא התירו אותם במקומן מטעם שמעמידין אותם בפרחים מיהו במקומנו שמעמידין בקיבה אומר הרב ר"י בן הר"ר חיים שיש טעם

קצת לאסור מפני שמולחין הקיבה בעורה ואיכא איסור דבשר בחלב דמליח הרי הוא כרותח ואני ראיתי מקומות שהן מעמידים בנבלת דבר אחר מליח:
ב. ספר הישר לר"ת, תשובות סי' עו

כתבת: אמרתי גבינה פירשא בעלמא הוא. לא היו דברים מעולם – על חלב קיבה פירשתי כן, והעמדתי מהלכתא דשילהי כל הבשר שרבינו שלמה מחקו.

כא. תשובות ופסקים מהד' קופפר, סי' ד עמ' 32 (=מרדכי ע"ז סי' תתכו)

כל לעצמי אני מתיר גבינות הגוים בחלב שחולבין לעשות גבינו' אבל בחלב שחולבין לאכילה ולכותח אני אוסר. **דאין גזירת גבינה אלא משום ניקור** וכבר בטלה גזיר' ניקור כדמשמ' בשיכרא דארמאה ולניקור נחש לא חיישין, והשת' דקיבת נביל' שרי לעור לא חיישי' [...]. **ומעשים בכל יום** שבקדירה שמעמיד בה הגוי מעמיד בה ישר' ובדפוסיהן מגבנין לפי שאין אנו חוששין למליחת קיבה ולמליח' דפוס.

כב. תוספות שאנץ ע"ז, לה ע"ב, מהד' בלוי עמ' קיד

מיהו אין לסמוך על זה דגבינות במנין הואי כדאמר לעיל גזרה חדשה ואע"פ שבטל הטעם צריך מניין אחר להתירו כדמוכח בפ"ק דביצה מדכתיב שובו לכם לאהליכם.

כג. מרדכי ע"ז סי' תתכט

שאלו את ר"י על גבינות הרבה שעש' ישראל בבית גוים והניחות ד' ימים או ה' להתייבש והיו חתומים בחותם דפוס של עין ושכחו הדפוס בבית הגוי. ויראים פן זייף הגוי וחתם גם הוא אחרים באותו דפוס. והשיב מאחר דאיסור גבינות משום גילוי כריב"ל שדעתו עיקר ואין אנו נזהרין עתה בגלוי יש להקל ולומר שבגוי ירא לזייף כיון שהיהודי רגיל לעשות חותמיו במקום המיוחד ועוד ירא פן יבוא ישראל וירגיש בדבר שהגבינות שנעשו אחרי כן לחות.

כד. ספר עסקי תשובות לר' יהודה החסיד, כ"י וטיקן 183

וגם אותם שמתקנין גבינות בבתי הגוים ואינם חוששין לשמור כראוי הם בעצמם כי אם נער קטן שאינו יודע בין ימינו לשמאלו מושיבין תחתיהם לשמור ומאכילין לישר' איסור דאוריית' כגון בשר בחלב שקולין הם ויבואו הם שניהם הנותנים איסור ואומרין היתר לדיראון עולם ועם צדיקים אל יכתבו כי הם חטאו והחטיאו את הרבים ועברו על לפני עור לא תתן מכשול וכן יש להם להתוודות ולהתענות וללקות על הלאו שעברו ומאד קשה עונשם אם לא בתשובה גדולה וכל עיסקם וכל מעשיהם וחשקם יהיה רק לזכות את הרבים. ולעולם לא יתקנו עוד יין וגבינות וחתמתם יהיה תמיד נוכחם. ויתוודו וישובו בכל כחם. ומודה ועוזב ירוחם. והראשים שיודעין בדבר הזה ואינם מוחים ימקו בעונם אם לא בלשונם ובגרונם יגלו זדונם וקלונם לפני קונם ולפני כל המונם.

כה. ציטוט מספר החכמה במרדכי ע"ז כ"י בודפשט 1

שוב מצאתי בשום הר' שמואל בן ר"ב **דתשובה זו היא לפי מה שהיו רגילין בימיהם שלא להעמיד בעור קיבת נבילה ואין איסורן אלא משום גילוי**. אבל עתה שפשוט ומוחזק לנו שכל הגוים מעמידין בעור קיבת נבילה ואין ספק בגבינות גוים לאיסור יש להחמיר ואפי' היכא דהניח הגבינות ביד הגוי מסומנות וצוהו למולחן ולייבשן יש לחוש שמא הרתיחן הגוי מיליחת גבינותיו ששם עליהם או שמא החליק פניהן בשומן ונחלקו עליו רבי' שמחה וה"ר משה בר' חסדאי והתירו דבתוספת' יש גבינה שהעמידה ישראל אע"פ שהגוי עובדה הרי זו מותרת ומסתמ' הא קמ"ל דאפי' נתעלמה מעיני ישראל אם יש בה טביעות עין לא חיישין לחליקת גוי. ותו ראייה לא הלכת לצור מימך (ירושלמי ע"ז פרק א הלכה ד) וכו'. חכמה סי' כז.